

НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЕРЕДНЬОСТРОКОВИХ ПРІОРИТЕТНИХ НАПРЯМІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АПК

О.Ф. Паладченко,
Т.К. Кваша,
Г.П. Задорожня, канд. вет. наук,
Г.В. Новіцька

Постановка проблеми. Світова практика свідчить, що стан інноваційної діяльності, зокрема в сільському господарстві, визначає його науково-технічний потенціал. Важливим завданням є оцінка наукового забезпечення визначених Урядом середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного рівня за стратегічним пріоритетом «Технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню наукового забезпечення галузі сільського господарства присвячені праці експертів ОЕСР, ЄС, вітчизняних учених, серед яких: М.Ф. Безкровний, Г.М. Добров, В.В. Зіновчук, М.М. Кулаєць, М.Ф. Кропивко, П.Т. Саблук, В.В. Самсонова, А.А. Слонімський, О.Г. Шпикуляк. Цими авторами розглядається проблема наукового забезпечення сільського господарства, особливості його складових, вплив на інноваційну діяльність. Проте питання наукового забезпечення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного рівня за стратегічним пріоритетом «Технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу» досліджено вперше.

Мета роботи – здійснення оцінювання наукового забезпечення в Україні середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного рівня за стратегічним пріоритетом «Технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу».

Виклад основного матеріалу. В Україні агропромисловий комплекс віднесено до пріоритетних галузей економіки [1]. Вітчизняний аграрний сектор з потенціалом виробництва, що значно перевищує потреби внутрішнього ринку, може сприяти розвитку національної економіки та її ефективній інтеграції у світовий економічний простір. Стратегією розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 р., схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.10.2013 р. № 806-р, намічено збільшити:

- до 2020 р. порівняно з 2012 р. обсяг валової сільськогосподарської продукції в 1,3 раза;
- щорічні обсяги експорту вітчизняної сільськогосподарської продукції на 3–4 %;
- розмір середньомісячної заробітної плати працівників сільського господарства до середнього за галузями економіки.

Однією з умов досягнення зазначених стратегічних цілей у галузі визначено наукову базу інноваційного розвитку, формування партнерських відносин між саморегулювальними об'єднаннями сільськогосподарських товаровиробників, державою і галузевою наукою у сфері розвитку насінництва, селекції і племінної справи, техніко-технологічного забезпечення аграрного сектору [2].

Зважаючи на проблеми, які потребують вирішення, Урядом прийнято Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», яким серед семи стратегічних пріоритетів інноваційної діяльності визначено напрям «Технологічне оновлення

та розвиток агропромислового комплексу». Цим Законом передбачається необхідність забезпечення інноваційної моделі розвитку економіки, зокрема агропромислового комплексу, шляхом концентрації ресурсів держави на пріоритетних напрямках науково-технічного оновлення виробництва, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках [3].

За стратегічним пріоритетом «Технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу» постановою Кабінету Міністрів України від 12.03.2012 р. № 294 затверджено такі вісім середньострокових пріоритетних напрямів *загальнодержавного рівня*:

Розроблення й упровадження:

- технологій адаптивного ґрунтоохоронного землеробства;
- технологій виробництва, збереження і переробки високоякісної рослинницької продукції;
- технологій виробництва діагностикумів захворювань рослин;
- технологій виробництва діагностикумів захворювань тварин і засобів їхнього захисту;
- технологій створення високопродуктивних альтернативних джерел для отримання пального;
- новітніх біотехнологій у рослинництві, тваринництві і ветеринарії;
- технологій виробництва продуктів дитячого і дієтичного харчування [4]. А також:
- технологічне оновлення виробництва продукції скотарства й свинарства.

Головною метою державної інноваційної політики є, зокрема, створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни [5]. Отже, наукове забезпечення інноваційної діяльності є важливим завданням щодо реалізації державної інноваційної політики в Україні.

Дослідження стосовно наукового забезпечення стратегічного пріоритету інноваційної

діяльності «Технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу» в розрізі середньострокових пріоритетних напрямів *загальнодержавного рівня* було здійснено авторами на базі захищених дисертаційних робіт за визначеними ВАК напрямками «*Агрономія*» і «*Зоотехнія*».

Результати аналізу дисертаційних робіт, здійсненого за напрямом «*Агрономія*», свідчать що найбільше робіт захищено за середньостроковим напрямом 4.3 «Розроблення та впровадження технологій виробництва діагностикумів захворювань рослин» (табл. 1).

Слід зазначити, що за цим середньостроковим пріоритетом також найбільше було захищено і кандидатських дисертацій (від загальної кількості дисертацій і від кількості кандидатських), тоді як докторських дисертацій найбільше (від загальної кількості дисертацій і від кількості докторських) було захищено за середньостроковим пріоритетом 4.1 «Розроблення та впровадження технологій адаптивного ґрунтоохоронного землеробства».

Дещо менше (від загальної кількості) дисертацій було захищено за напрямом 4.2 «Розроблення та впровадження технологій виробництва, збереження і переробки високоякісної рослинницької продукції».

Загалом, за напрямом «*Агрономія*» в розрізі середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного рівня дисертаційними роботами як кандидатськими, так і докторськими, охоплено майже в рівних частках усі три його напрями, що свідчить про інтенсивність і актуальність досліджень за цими інноваційними пріоритетами.

За напрямом «*Зоотехнія*» аналіз розподілу дисертаційних робіт здійснено в розрізі двох середньострокових пріоритетів: «Технологічне оновлення виробництва продукції скотарства та свинарства» і «Розроблення та впровадження новітніх біотехнологій у рослинництві, тваринництві та ветеринарії». Результати аналізу свідчать, що більшість

Кількість захищених у 2000–2012 рр. дисертацій у розрізі середньострокових пріоритетних напрямів загальнодержавного рівня стратегічного пріоритету «Технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу» за визначеним ВАК напрямом «Агрономія» *

Середньо- строковий пріоритетний напрямок загально- державного рівня	Дисертації							
	усього	частка, %	з яких					
			канди- датські	частка, %		докторські	частка, %	
				у загальній кількості дисертацій	у кількості кандидатських дисертацій		у загальній кіль- кості дисер- тацій	у кіль- кості докторсь- ких дисер- тацій
4.1 Розроблення та впровадження технологій адаптивного ґрунтоохоронного землеробства	469	33,8	420	30,3	33,4	49	3,5	38,6
4.2 Розроблення та впровадження технологій виробництва, збереження і переробки високоякісної рослинницької продукції	411	29,7	374	27,0	29,7	37	2,7	29,1
4.3 Розроблення та впровадження технологій виробництва діагностикумів захворювань рослин	505	36,5	464	33,5	36,9	41	3,0	32,3
Усього	1385	100,0	1258	90,8	100,0	127	9,2	100,0

* Розроблено авторами на основі даних Автоматизованого інформаційного фонду НДДКР і захищених дисертацій.

дисертацій захищено за ключовим середньостроковим напрямом інноваційної діяльності «Розроблення та впровадження новітніх біотехнологій у рослинництві, тваринництві та ветеринарії». Характерним є те, що за кількістю докторських дисертацій обидва середньострокові напрями охоплені майже порівну (табл. 2).

Крім напрямів «Агрономія» і «Зоотехнія» за стратегічним пріоритетом «Технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу» було також здійснено аналіз захищених дисертацій в розрізі середньострокового пріоритету загальнодержавного рівня 4.8 «Розроблення та впровадження технологій виробництва продуктів дитячого та дієтичного харчування», результати якого свідчать, що за цим середньостроковим пріоритетом захи-

щено 441 кандидатська (17,3 % від кількості кандидатських дисертацій) і 51 докторська дисертації (17,9 % від кількості докторських дисертацій у галузі сільського господарства).

Моніторинг захищених дисертацій у галузі «Ветеринарні науки» авторами не здійснювався, оскільки згідно з Переліком спеціальностей, за якими проводиться захист дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, затвердженим Наказом ВАК України від 23.06.2005 № 377, ця галузь не належить до наукової галузі «Сільськогосподарські науки».

Висновки

Як свідчать результати проведеного дослідження, за стратегічним пріоритетом «Технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу» найбільш широко

Кількість захищених у 2000–2012 рр. дисертацій у розрізі середньострокових пріоритетних напрямів загальнодержавного рівня стратегічного пріоритету «Технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу» за визначеним ВАК напрямом «Зоотехнія» *

Середньостроковий пріоритетний напрям загальнодержавного рівня	Дисертації							
	усього	частка, %	з яких					
			кандидатські	частка, %		докторські	частка, %	
				у загальній кількості дисертацій	у кількості кандидатських дисертацій		у загальній кількості дисертацій	у кількості докторських дисертацій
4.5 Технологічне оновлення виробництва продукції скотарства та свинарства	386	37,9	327	32,1	36,7	59	46,8	5,8
4.7 Розроблення та впровадження новітніх біотехнологій у рослинництві, тваринництві та ветеринарії	632	62,1	565	55,5	63,3	67	53,2	6,6
Усього	1018	100,0	892	87,6	100,0	126	100,0	12,4

* Розроблено авторами на основі даних Автоматизованого інформаційного фонду НДДКР і захищених дисертацій.

наукові дослідження проводяться за середньостроковими пріоритетними напрямами загальнодержавного рівня 4.1 «Розроблення та впровадження технологій адаптивного ґрунтоохоронного землеробства»; 4.3 «Розроблення та впровадження технологій виробництва діагностикумів захворювань рослин»; 4.7 «Розроблення та впровадження новітніх біотехнологій у рослинництві, тваринництві та ветеринарії». Отже, можна констатувати, що ці середньострокові пріоритети інноваційної діяльності мають найвище наукове забезпечення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.08.2013р. № 843-р. «Про затвердження переліку прі-

оритетних галузей економіки». Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/843-2013>

2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.10.2013 р. № 806-р «Про схвалення Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року». Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/806-2013>

3. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні». Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2>

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.03.2012р. № 294 «Деякі питання визначення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного рівня на 2012–2016 роки». Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/294-2012>

5. Закон України «Про інноваційну діяльність». Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show>